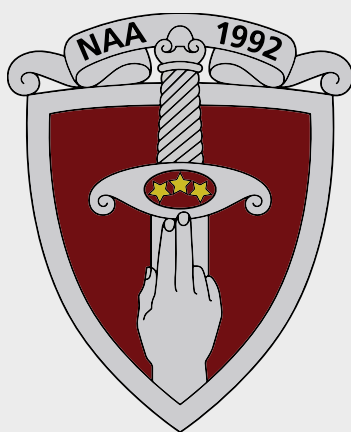

LATVIJAS NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJA

KADETS

Nr. 52

Rīga 2024

IZDEVĒJI:

LATVIJAS NACIONĀLĀ AIZSARDZĪBAS AKADĒMIJA,
LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBA

Redakcijas kolēģijas priekšsēdētājs: pulkvežleitnants Ēriks Keisters

Redakcijas kolēģijas sekretāre: Laila Tīgere

Redakcijas kolēģija:

pulkvežleitnants Gundars Sokolovskis

pulkvežleitnants Jānis Jansons

pulkvežleitnants Tomass Delvers

majors Armands Rutkis

komandleitnants Kristaps Sīpols

kapteinis Arturs Baltais

kapteinis Mārtiņš Zābelis

kapteinis Zigurds Labalaiks

kapteinleitinante Kristīne Timma

kapteine Sarmīte Gailīte

Dr. sc. pol. Toms Rostoks

LVA sadaļas redaktori:

virsleitnants (atv.) Andris Meikulāns, kapteine (atv.) Sarma Līne

Korektore: Agija Krasta

Maketētājs: Ernests Kajaks

Iespiests Latvijas Ģeotelpiskās informācijas aģentūras tipogrāfijā

Redakcijas adrese:

Žurnāls "Kadets"

Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija

Ezermalas iela 8b, Rīgā, LV-1014

Par rakstu saturu, kas parakstīti ar autoru vārdu un uzvārdu, atbild to autori.

Žurnālā tiek izmantoti fotoattēli no rakstu autoru, Latvijas Nacionālās aizsardzības
akadēmijas, Latviešu Virsnieku apvienības, Valsts prezidenta kancelejas un

Aizsardzības ministrijas arhīviem

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS.....	6
Atskats uz sasniegto	6
Pārmaiņu priekšā: attīstības stratēģija 2023.–2031. gadam	8
JAUNUMI UN AKTUĀLIE NOTIKUMI NAA 2023. GADĀ	10
Vienoti mērķim! (instruktoru devīze).....	10
Maģistra studiju programmas ieviešana – ceļš virsnieku tālākizglītībā.....	11
NAA pārvaldības izmaiņu vīzija	12
Profesionālā bakalaura studiju programma “Sauszemes spēku militārā vadība”	13
Profesionālā bakalaura studiju programma “Jūras spēku militārā vadība”	14
Profesionālā bakalaura studiju programma “Gaisa spēku militārā vadība”	15
Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieka kurss.....	17
NAA Vada taktikas kurss.....	18
Manas pārdomas un pieredze NAA Vada taktikas kursa laikā	18
Baltijas valstu Jūras spēku Vidējā līmeņa vadības un štāba virsnieka kurss	19
Sauszemes spēku taktisko operāciju kurss	21
Kājnieku nodaļas komandiera kurss	23
Manas pārdomas un pieredze NAA Kājnieku nodaļas komandiera kursa laikā	24
Zemessardzes vada komandiera kurss (ZS VKK) 2022./2023.	25
KIK – Kaujas izturības kurss	26
NAA kaujas prasmju uzturēšana Vasaras lauka nometnē	28
Jaunākais kadetu rekrutēšanā	30
Kadetu pētnieciskā konference	32
Mentoringa programma kadetiņiem	33
Bibliotēkas aktualitātes	34
NAA tālmācības platforma ILIAS	36
Šaušanas simulatoru izmantošana NAA kadetu apmācībā	39
Personāla kompetenču attīstības rakursi.....	41
Notikumi sportā 2023. gadā	44
TRADĪCIJAS UN MANTOJUMS	47
Melnās kafijas vakars.....	47
Kadetu stāsti par Baltās nakts iesvētībām	49
2023. gads Krīvu padomē.....	51
Ar pagātnes piemēru mūsdienās.....	54
STARPTAUTISKĀ SADARBĪBA	56
Starptautiskā sadarbība Latvijas Nacionālajā aizsardzības akadēmijā.....	56
Nacionālās aizsardzības akadēmijas sadarbība ar Ukrainu	60
Uz nākotni orientētā Baltijas Aizsardzības koledža (Baltic Defence College, BALTDEFCOL).....	61
Dalība Vestpointas “Sandhurst” sacensībās	64
Atskats uz “Sandhurst 2023”	65
Ārvalstu studējošo prakses NAA	67
INTERVIJAS UN PĀRDOMAS.....	69
Par pavadīto laiku akadēmijā un absolvēšanu	69
Pārdomas par studiju norisi NAA	71
Atziņas par studijām NAA	73
“Grūtākais bija gatavošanās nezināmajam”	74
Vidējā līmeņa komandējošā sastāva un štāba virsnieka kursa 2023. gada labākais klausītājs.....	76
Pamatapmācība un jaunākā līdera kurss	77

RAKSTI UN PĒTĪJUMI	79
Latvijas iedzīvotāju uzticēšanās NATO drošības garantijām	79
Stoicisma filosofijas noderīgums militārajā dienestā	82
Krievijas vēstures naratīvi un Latvijas jauniešu nacionālā identitāte	86
Krievijas mentālā karadarbība	89
NAA Aizsardzības tehnoloģiju un inovācijas centrs – radošās laboratorijas jeb hakatons	93
NAA Aizsardzības tehnoloģiju un inovācijas centrs – bruņojuma ražošana Latvijā	95
NAA Aizsardzības tehnoloģiju un inovācijas centra dalība NATO Sabiedroto Transformācijas pavēlniecības jaunāko pētniecības iniciatīvu testēšanas pasākumā	97
3D drukas izmantošana militārām vajadzībām	100
Mākslīgā intelekta izmantošana izglītībā	103
LATVIEŠU VIRSNIEKU APVIENĪBA.....	105
Latviešu Virsnieku apvienībai – 100	105
LVA simtgades plāksne Latvijas Kara muzejā	109
Ozoliņš Likteņdārzā.....	109
Ceļojošā izstāde “Latviešu karavīrs 1919-1940”	110
Valsts svētkiem veltīta pēcpusdienu	111
Vēl vienai karavīru organizācijai – 100	113
Mores kaujas 79. gadadienu	114
Karoga svētki “Liepsalās”	115
LVA ceļojošā kausa izcīņa poligonā “Mežaine”	116
Svētbrīdis Lestenē	117
Atbalsts Valsts policijai	118
Mums zudušie	119
Viestura ordeņa kavalieris, kapteinis (atv.) Ojārs Uldis Alekssis	119
Viestura ordeņa komandieris, ASV armijas augstākais civilierēdnis Egons Goldšmidts	121
ASV armijas seržants majors Zīgurds Lieljūris	122
Latviešu virsnieku apvienības biedru un biedru-veicinātāju ievērojamās jubilejas 2024. gadā.....	123
Sveicam	124
PIELIKUMI	125

Virsnieka svinīgā solījuma došanas ceremonija Rīgas Brāļu kapos, 2023. gada 12. jūnijs

Rezumējot, 2023. gadā veiktās sabiedriskās domas aptaujas rezultāti norāda uz to, ka Latvijas iedzīvotāji kopumā uzticas NATO sniegtajām drošības garantijām un uzskata, ka NATO sabiedrotie nepieciešamības gadījumā steigsies palīgā, ja Krievija uzsāks militāru agresiju pret Lietuvu, Latviju un Igauniju. Lai arī šī raksta ietvaros uzsvars netika likts uz uzskatu atšķirību starp latviešiem un krievvalodīgajiem atspoguļošanu, tomēr ir vērts atzīmēt, ka šādas atšķirības pastāv. Krievvalodīgie respondenti vairāk sliecas uzlūkot Krieviju kā militārās varas ziņā līdzvērtīgu vai pat spēcīgāku spēlētāju nekā NATO. Tāpat arī krievvalodīgie iedzīvotāji vairāk sliecas uzskatīt, ka NATO valstis būtu gatavas izpildīt Krievijas prasības attiecībā uz karavīru izvešanu no Baltijas valstīm. Arī citos ar Baltijas valstu drošību saistītos jautājumos atšķirības starp latviešiem un krievvalodīgajiem turpina pastāvēt, apstiprinot pieņēmumu, ka Krievijas iebrukums Ukrainā nav fundamentāli mainījis krievvalodīgās sabiedrības priekšstatus par drošības un aizsardzības jautājumiem.

*Gita Leitlande,
Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas
Drošības un stratēģiskās pētniecības centra
pētniece*

STOICISMA FILOSOFIJAS NODERĪGUMS MILITĀRAJĀ DIENESTĀ

Stoicisma filosofiju, kurā izceltas tādas īpašības kā paškontrolē, disciplīna, pacietība, izturība un pasaules redzējums kā strukturēta organizētība, mēdz uzskatīt par piemērotu militārpersonām. Vēl vairāk, ir autori, kas ir pārliecināti, ka stoicisms ir "viena no visefektīvākajām filosofiskajām tradīcijām karavīriem"¹. Šī raksta mērķis ir iepazīstināt ar stoicisma filosofiju un tās noderīgumu militārajā dienestā.

Tiesa, uzreiz jānorāda, ka ir atšķirība starp stoicisma filosofiju un to vārdu "stoicisms" un "stoisks" izpratni, kas uzkrājusies gadsimtu gaitā ārpus filosofijas. Jo ārpus filosofijas stoicismam ir iegājusies ļoti specifiska slava: skaidrojošās vārdnīcās "stoicisms" tiek interpretēts kā "vienaldzība pret baudām un ciešanām"² vai kā "pieņemt lietas bez žēlošanās"³. Šīs abas nozīmes nešaubīgi ir aizgūtas no stoicisma mācības. Tie ir vienkāršoti priekšstati, var teikt – stereotipi. Šis lasījums ir kategorisks, bez niansēm, un neveicina stoicisma filosofijas kā pasaules uzskata apgūšanu (lai gan – vai tiešām labāk būtu visu pieņemt ar žēlošanos?). Šajā rakstā runa, protams, ir par stoicisma filosofiju tās oriģinālajā izpratnē, kuras ietvaros stoīķis var dzīvot aktīvu, pilnasinīgu dzīvi, kuru pats vada un par kuru uzņemas atbildību, integrējas sabiedrībā un pieļauj arī emocijas.

Stoicisma filosofijas rašanās datējama ap 300. gadu pirms mūsu ēras, tas ir, stoicisma mācība ir 2300 gadu veca. Tās aktīvais periods ilga apmēram 500 gadu, no kuriem aptuveni pirmos trīs gadsimtus Vidusjūras reģionā hellēnisma periodā tā bija dominējošā starp citiem filosofijas virzieniem. Stoicisma dibinātājs ir Zēnons, citi slavenākie tās pār-

¹ Evans, Michael, 2011. *Captains of the Soul: Stoic Philosophy and the Western Profession of Arms in the Twenty-first Century* // *Naval War College Review*, 64 (1), 31–58. [33. lpp.]

² Macmillan Dictionary, 2021. *Pieejams: https://www.macmillandictionary.com/*. Skatīts: 20.04.2021.

³ Robertson, Donald, 2020. *The Philosophy of Cognitive-Behavioural Therapy (CBT): Stoic Philosophy as Rational and Cognitive Psychotherapy*. London and New York: Routledge. [2. lpp.]

stāvji – Hrīsips, Seneka, Epiktēts. Pēdējais pazīstamākais antīkais stoīķis ir Romas imperators Marks Aurēlijs (m. ē. 121.–180. g.). Tomēr stoicisma filosofijas idejas ir izrādījušās nodēriņas un aktuālas visos laikos, tās piemērojot dažādiem indivīdiem un kontekstiem. Arī šodien stoicisma filosofija arvien turpina piesaistīt interesentus un sekotājus, galvenokārt pateicoties tās praktiskajai pielietojamībai dzīvē, tostarp izmantojot to dažādām praktiskām jomām un starpdisciplināri. Piemēram, psihoterapijā, izglītībā, ilgtspējīgā vides politikā, arī bruņotajos spēkos.

Īsumā ieskicējot stoicisma pamatidejas, jāuzsver, ka saturiski stoīķi savu mācību daļa trīs daļās: ētika, fizika un loģika, un tās ietver gan teoriju, gan prakses. Fizika skaidro, ka Visums ir liels vienots veselums, ar saviem iekšējiem darbības principiem, kam pakļaujas viss, kas pastāv, arī cilvēki; visi cilvēki ir līdzvērtīgi; pasaulē darbojas cēloņu ķēdes, kuras izraisa iekšējie (personas izvēle) un ārējie (no personas neatkarīgi) cēloņi. Loģika pasargā no kļūdu pieļaušanas, modelējot savus spriedumus. Savukārt ētika skaidro, ka cilvēka virsmērķis (dzīves jēga) ir darīt sevi un pasauli labāku; stoīķiem vērtība ir krietna personība un izkopjamās rakstura īpašības ir spriestspēja, taisnīgums, drosmē un mērenība. Tās var izkopt, iepazīstot sevi, izprotot, kā rodas emocijas, un mērķtiecīgi un konsekventi praktizējot ikdienā šos uzskatus un rakstura iezīmes. Līdz ar to stoicisms piedāvā pilnvērtīgu filosofiju dzīvei, nodrošinot katra cilvēka dzīves struktūru (pasaules uzskatu) un izpratni par prioritātēm.

Tātad, stoicisma filosofija gan vēsturiski, gan empīriski ir sekmīgi izturējusi laika pārbaudi kā efektīva, pārdomāta un pamatota ideju sistēma, kas orientēta uz personas pašpilnveidi ar mērķi parādīt, ka (un kā) katra cilvēka spēkos ir strādāt un pilnveidot savu raksturu un personību, sekmējot personas mērķtiecīgāku un jēgpilnāku dzīvi. Piemēram, mūsdienu stoīķis Donalds Robertsons uzskata, ka stoīķiem ir izdevies atklāt vairākus iedarbīgus konceptus un stratēģijas, kas palīdz cilvēkiem pārvaldīt savas emocijas, kas ir mūžīgas. No šī procesa ieguvēja ir arī plašāka kopiena, ar ko persona mijiedarbojas.

Pilnvērtīga filosofija dzīvei nereti paredz arī būtisku dzīves izpratnes un dzīvesveida maiņu. Epiktēts saredz filosofiju kā dvēseles ārstēšanu: pēc sarunas ar filosofu personai nevajadzētu justies lieliski pavadījušai laiku aizraujošās sarunās, bet gan iekšēji patiešām satricinātai un atskārtašai, ka turpmāk vairs nevajadzētu dzīvot kā līdz šim⁴. Uz stoicisma mācību var raudzīties gan kā uz preventīvu metodi, nodrošinot atbilstošu konceptuālu ievirzi dzīvei, gatavību tikt galā ar visu, ar ko dzīvē var saskarties, gan kā uz terapiju konkrētu jau radušos problēmu un situāciju risināšanai. Prevenciju nodrošina pasaules uzskats un domāšanas veids (fizika, vērtību teorija u. tml.), savukārt terapiju – konkrētas prakses (balstītas reflektēšanā). Viena no stoicisma stiprajām pusēm ir tās universālums: stoicismu var pielietot ikviens, jebkurā nodarbē, vecumā, profesijā, jebkuros apstākļos, nešķirojot ne ģeogrāfiskās, ne sociālās, ne dzimuma un etniskās izcelsmes īpatnības. Tas ir iespējams, jo laimīgu dzīvi mēs varam nodrošināt paši saviem spēkiem, vēl vairāk – tas ir vienīgais veids, kā pie tās tikt. Stoicisms māca, ka mēs paši esam atbildīgi par savu dzīvi (gan par laimi, gan nelaimīgumu) un ka tikai tad, kad uzņemamies atbildību par to, mums rodas pamatotas izredzes iegūt laimīgu dzīvi⁵.

Attiecībā uz stoicisma filosofijas noderīgumu militārajā dienestā mūsdienās netrūkst avotu, kas izdala konkrētus stoicisma uzskatus un prakses, kuros stoicisma mācības

⁴ Epictetus, 2014. *Discourses, Fragments, Handbook*. Tulk. R. Hard, New York: Oxford University Press. [197. lpp. (3.23.37)]

⁵ Irvine, William, 2009. *A Guide to the Good Life: The Ancient Art of Stoic Joy*. New York: Oxford University Press. [221.–222. lpp.]

nostādnes sasauca ar militāro dienestu un var atbalstīt karavīrus viņu dienesta gaitā. Šajā sakarā var izcelt divus izteiksmīgus piemērus, kuri abi pārstāv ASV bruņotos spēkus. ASV majors Tomass Džarets pasniedza karavīru pirmsmisijas apmācību kursu 2005.–2010. gadā, pirms karavīru došanās uz Irāku, tāpēc viņš uzsvēra karavīru mentālās noturības lomu. Nešaubīgi, ka karavīru pieredze kaujas laukā dramatiski atšķiras no ikdienas dzīves pieredzes. Karavīram ir jāspēj absorbēt nereti ārkārtīgi smagu pieredzi un turpināt dzīvot, iekļauties sabiedrības un ģimenes dzīvē. Tāpēc Tomass Džarets aicina strādāt ar savām emocijām un pasaules uzskatu, veidojot viengabalainu personību, un norāda: “Ja tava filosofija nenoder visdrausmīgākajos apstākļos, atsakies no tās jau šodien”⁶. Ar to domājot, ka karavīra pasaules uzskatam, izvēlētajai filosofijai dzīvei ir jābūt tādiem, kas noder, ir piemērojami visās situācijās: no civilās dzīves pārejot uz militāro dienestu, un pēc tam atpakaļ – uz civilo dzīvi, kā arī ne tikai ikdienas situācijās, bet arī izejot cauri karadarbības pieredzei un atpakaļ uz ikdienas rutīnu. Arī 21. gadsimtā joprojām norisinās starptautiski militāri konflikti, tādēļ Latvijas karavīriem daļība militāros konfliktos un starptautiskās miera nodrošināšanas misijās ir ne tikai teorētiska iespējamība, bet arī realitāte. Līdz ar to karadarbības pieredzes integrēšanas nepieciešamība karavīra pasaules uzskatā joprojām ir aktuāla. Majors Džarets uzskata, ka stoicisms ir tieši šāda filosofija dzīvei, kas var noderēt visos iespējamajos dzīves pavērsienos.

Cits piemērs ir ASV viceadmirālis Džeimss Stokdeils, kurš 20. gadsimta beigās guva īpašu popularitāti militārās izglītības kontekstā ASV. Savā grāmatā “Drosme cīņas laukā: Epiktēta doktrīnu testēšana cilvēku uzvedības laboratorijā”⁷ Džeimss Stokdeils dalās savā pieredzē, kā stoicisma filosofijas postulāti viņam ir palīdzējuši dienestā, tostarp esot karagūsteknim Vjetnamā, kā Epiktēta atziņas viņam palīdzējušas morāli nesalūzt un septiņu gadu garumā izturēt spīdzināšanas, skarbu attieksmi un apstākļus. Šī ir personīgi piedzīvota pieredze, stāsts, kas veicinājis stoicisma filosofijas iekļaušanu ASV karavīru apmācību programmās. Uz misiju Vjetnamā Džeimss Stokdeils bija paņēmis līdzi arī Epiktēta darbus, un šo grāmatu atziņas, kuras viņš atcerējās no galvas, viceadmirālim palīdzēja izturēt karagūstekņa pieredzi ar pašcieņu. Stokdeilam visvairāk noderēja skaidrs Epiktēta nošķirums par to, kas ir mūsu varā un kas nav. Kas ir tas svarīgais, par ko ir īpaši jā rūpējas arī tajos grūtajos apstākļos, lai atgrieztos mājās tā, ka viņa ģimene var ar viņu lepoties. Džeimss Stokdeils apzinājās, ka viņa paša raksturs un pašcieņa (tas, kas viņš ir persona) ir tas, pār ko viņam ir jāuzņemas pilna kontrole un šī kontrole jānotur. Ja karavīrs zaudē kontroli pār sevi, tas nozīmē, ka pretinieks ir panācis uzvaru, savā gūsteknī iesējot bailes, vainas apziņu un kaunu. Stokdeils stāsta, ka šeit noderējusi stoiķu mācība par emocijām, jo bailes ir emocijas, un spēja kontrolēt savas bailes ir pacilājoša, dod papildu spēku. Viceadmirālis rūpējās ne tikai par savu izdzīvošanu ar pašcieņu, bet arī atbalstīja citus savus ieslodzītos līdzbiedrus, jo bija augstākā ASV militārpersona konkrētajā cietumā, un šajā lomā iespēju robežās uzņēmās arī ASV karavīru kontingenta vadību (ja tā var izteikties) ieslodzījumā. Tā viņš, pildot savu lomu kā augstākā ieslodzītā militārpersona, pateicoties stoicisma filosofijai, spēja palīdzēt līdzbiedriem trīs veidos: saglabājot pašam savu pašcieņu un ētisko rīcībspēju; ar savu piemēru (turēšanos labi) iedvesmojot un iedrošinot citus; izmantojot stoiķu atziņas, lai atbalstītu ieslodzīto līdzbiedru izdzīvošanu ar pašcieņu.

Epiktēta mācība iedvesmoja Stokdeilu un izrādījās viņam vitāli noderīga. Savukārt mūsdienu karavīrus bieži ar savu piemēru iedvesmo gan pats viceadmirālis Džeimss Stok-

⁶ Jarrett, Thomas, 2005–2010. *Warrior Resilience and Thriving*. Pieejams: http://sgtbrandi.com/misc_files/...A.Jarrett.WRT.v.20100711.pdf. Skatīts: 24.01.2024. [no 10:47]

⁷ Stockdale, James, 1993. *Courage Under Fire: Testing Epictetus's Doctrines in a Laboratory of Human Behavior*. USA: Stanford University

deils, gan arī Marks Aurēlijs, kurš pēc mūsdienu pētnieku atziņām vismaz daļu no savas grāmatas “Pašam sev” ir rakstījis laikā, kad bija karavadonis romiešu militārajās operācijās. Turklāt tas attiecināms ne tikai uz mūsdienu karavīriem, jo vēsturiskās liecības vēsta, ka Marka Aurēlija darbu ir augstu vērtējis arī, piemēram, Prūsijas karalis un karavadonis Frīdrihs II Lielais⁸. Iedvesmošana ar personīgo piemēru ir arī viena no antīko stoiķu mācības apgūšanas un slīpēšanas metodēm. Seneka raksta: “Mums palīdzēt spēj ne vien tie, kas dzīvo, bet arī tie, kas dzīvojuši. [...] [T]os, kuri māca ar savu dzīvi, kuri pateikuši, kas darāms, un to arī apliecina darbos un norāda, no kā ir jāvairās”⁹. Arī stoicisma filosofija ir mācība, kas radusies pirms mums, bet no tās varam mācīties joprojām. Kā redzams, militārais dienests un stoicisms ir bijuši cieši saistīti gan pagātnē, gan ir tagadnē, un stoiķu pasaules uzskatu, domāšanas veidu un dažādas prakses ir apguvuši, izmantojuši un atraduši par noderīgiem karavīri dažādos laikos.

⁸ Mulroy, Michael, 2020. Where philosophy intersects with war training: stoic soldiers. ABC News. Pieejams: <http://abcnewsradioonline.com/world-news/where-philosophy-intersects-with-war-training-stoic-soldiers.html>. Skatīts: 26.02.2023.

⁹ Seneka, Lūcijs Annējs, 1996. *Vēstules Lucīlijam par ētiku*. Tulk. Ā. Feldhūns, Rīga: Zinātne. [98. lpp. (52.7–52.8)]